

Maj 2022 r.
Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału
i nie ma charakteru wyczerpującego

Partie polityczne i stowarzyszenia

Zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, art. 11 (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się) [Europejskiej Konwencji Praw Człowieka](#) ma zastosowanie do partii politycznych. Brzmi on następująco:

„1. Każdy ma prawo do swobodnego, pokojowego zgromadzania się oraz do swobodnego stowarzyszania się z innymi, włącznie z prawem tworzenia związków zawodowych i przystępowania do nich dla ochrony swoich interesów.

2. Korzystanie z tych praw nie może podlegać żadnym ograniczeniom, z wyjątkiem ograniczeń przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na interesy bezpieczeństwa państwowego lub publicznego, konieczność zapobieżenia zakłóceniu porządku lub przestępstwu, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób. Niniejszy artykuł nie stanowi przeszkody w nakładaniu zgodnych z prawem ograniczeń w korzystaniu z tych praw przez członków sił zbrojnych, policji lub administracji państwowej.”

Rola partii politycznych

W swoim orzecznictwie Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślił pierwszorzędną rolę, jaką w systemie demokratycznym odgrywają partie polityczne korzystające z wolności i praw zapisanych w art. 11 (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się), a także w art. 10 (wolność wyrażania opinii) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Trybunał orzekł jednak, że wolności zagwarantowane w art. 11 oraz w art. 9 (wolność wyznania) i 10 Konwencji nie mogą pozbawiać władz państwa, w którym stowarzyszenie zagraża instytucjom tego państwa, prawa do ochrony tych instytucji.

Zgodnie z orzecznictwem Trybunału „partia polityczna może promować zmianę prawa lub struktur prawnych i konstytucyjnych państwa pod dwoma warunkami: po pierwsze, środki użyte do tego celu muszą być zgodne z prawem i demokratyczne; po drugie, proponowana zmiana musi sama w sobie być zgodna z podstawowymi zasadami demokracji. Wynika z tego, że partia polityczna, której przywódcy podlegają do przemocy lub proponują politykę, która nie szanuje demokracji lub która ma na celu zniszczenie demokracji i lekceważenie praw i wolności uznanych w demokracji, nie może powoływać się na ochronę Konwencji przed sankcjami nałożonymi z tych powodów ...” (zob. w szczególności [Yazar, Karataş, Aksoy i Ludowa Partia Pracy \(HEP\) przeciwko Turcji](#), wyrok z dnia 9 kwietnia 2002 r., § 49).

„Wyjątki wskazane przez Artykuł 11, w odniesieniu do partii politycznych, są sformułowane ściśle; wyłącznie przekonujące i istotne powody mogą usprawiedliwić ograniczenia wolności stowarzyszania się partii politycznych. W ustalaniu czy nastąpiła konieczność, według Artykułu 11 § 2, Wysokie Układające się Strony dysponują jedynie wąskim marginesem swobody uznania.” (zob. np. [Refah Partisi \(Partia Dobrobytu\) i inni przeciwko Turcji](#), wyrok z dnia 13 lutego 2003 roku, §100)

Zakaz działalności partii politycznych

Komunistyczna Partia Turcji i Inni przeciwko Turcji

30 stycznia 1998 roku

Komunistyczna Partia Turcji („TBKP”) została założona w czerwcu 1990 roku. Została rozwiązana wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego w czerwcu 1991 roku na tej podstawie, że użyła słowa „komunistyczna” w swojej nazwie, co było niezgodne z tureckim prawem oraz że, w szczególności, wspierała separatyzm i podział tureckiego narodu.

Trybunał stwierdził **naruszenie Artykułu 11** Konwencji. Uznał, że wybór nazwy przez partię polityczną nie może, co do zasady, usprawiedliwić zastosowania środka tak drastycznego jakim było rozwiązanie partii, przy braku innych istotnych i wystarczających okoliczności. Wobec braku jakichkolwiek stosownych dowodów na to, że przez wybór nazwy „komunistyczna”, TBKP wspierała program polityczny stanowiący realne zagrożenie dla tureckiego społeczeństwa lub tureckiego państwa, Trybunał nie zgodził się jakoby wniosek o rozwiązanie partii oparty wyłącznie na nazwie partii wymagał jego uwzględnienia. Trybunał stwierdził, że pomimo odnoszenia się przez TBKP, w swoim programie politycznym, do kurdyjskich „ludzi” i „narodu” oraz kurdyjskich „obywateli”, nie określała ich mianem „mniejszości”, ani nie podnosiła roszczeń - innych niż uznanie ich istnienia - mających na celu przyznanie im specjalnego traktowania lub praw i nie oznacza odcięcia się od reszty tureckiej populacji. Trybunał podkreślił, że jedną z najważniejszych cech demokracji jest możliwość rozwiązywania problemów kraju poprzez dialog. Stąd, nie może być usprawiedliwienia wstrzymywania grupy politycznej jedynie z tego powodu, że ta poszukuje debaty publicznej na temat sytuacji części populacji państwa i wzięcia udziału w krajowym życiu politycznym, w celu znalezienia, zgodnie z demokratycznymi zasadami, rozwiązań zdolnych zadowolić wszystkich zainteresowanych.

Partia Socjalistyczna i Inni przeciwko Turcji

25 maja 1998 roku

Partia Socjalistyczna („SP”) została założona w lutym 1988 roku. Została rozwiązana wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego w lipcu 1992 roku. Turecki Trybunał zauważył, w szczególności, że w swoim przekazie politycznym, SP odnosi się do dwóch narodów: narodu kurdyjskiego i narodu tureckiego. Zakończył stwierdzeniem, że SP wspiera separatyzm i podburza zintegrowane społeczeństwo do walki o utworzenie niepodległego, federalnego państwa, co jest nieakceptowalne i co usprawiedliwia rozwiązanie partii.

Trybunał stwierdził **naruszenie Artykułu 11** Konwencji. Podniósł, że wypowiedzi poprzedniego prezesa partii odnosiły się do samostanowienia „narodu kurdyjskiego” i do jego prawa do „odłączenia się”. Jednakże, odczytane w takim kontekście wypowiedzi nie zachęcały do odłączenia się od Turcji, ale dążyły do podkreślenia, że proponowany system federalny nie może zaistnieć bez kurdyjskiej zgody, która powinna być wyrażona w referendum. Według Trybunału, uznanie takiego programu politycznego za niezgodny z podstawowymi zasadami i strukturą państwa tureckiego w tym czasie nie jest jednoznaczne z byciem niezgodnym z zasadami demokracji. Esencją demokracji jest pozwolenie na różnorodność programów politycznych poddanych debacie, uwzględniając te, które kwestionują obecną organizację funkcjonowania państwa, jeżeli tylko nie czynią szkody samej demokracji.

Partia Wolności i Demokracji (ÓZDEP) przeciwko Turcji

8 grudnia 1999 roku

Partia Wolności i Demokracji została założona w październiku 1992 roku. W lipcu 1993 roku turecki Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok rozwiązujący ÓZDEP. Podczas gdy postępowanie dotyczące rozwiązania partii - wszczętego na tej podstawie, że jej program polityczny zakładał podważanie integralności terytorialnej i świeckiego charakteru

państwa oraz jedności narodu - było nadal w toku, założyciele postanowili rozwiązać ją, aby uchronić siebie i przywódców partii przed konsekwencjami wyroku rozwiązującego - czyli zakazie kontynuacji podobnej działalności w innych partiach politycznych.

Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia Artykułu 11** Konwencji. Nie znalazł niczego w programie politycznym ÓZDEP co mogłoby być uznane za nawoływanie do użycia przemocy, do powstania lub innego odrzucenia zasad demokracji. Wręcz przeciwnie, położono w nim nacisk na potrzebę związania się demokratycznymi zasadami w czasie implementacji proponowanych projektów. ÓZDEP odniosło się w swoim programie również do prawa do samostanowienia „narodowych i religijnych mniejszości”. Jednakże, uwzględniając ich kontekst, te słowa nie zachęcały do separacji od Turcji, ale zmierzały do podkreślenia, że proponowany program polityczny musi być poparty swobodną, demokratycznie wyrażoną zgodą Kurdów. Według Trybunału, uznanie takiego programu politycznego za niezgodny z podstawowymi zasadami i strukturą państwa tureckiego nie oznacza naruszenia zasad demokracji. Esencją demokracji jest pozwolenie poddania debacie różnorodnych programów politycznych, uwzględniając te, które kwestionują obecną organizację funkcjonowania państwa, jeżeli tylko nie czynią szkody samej demokracji.

Yazar, Karatas, Aksoy, i Ludowa Partia Pracy (HEP) przeciwko Turcji

9 kwietnia 2002 roku

HEP (Halkın Emegi Partisi - Ludowa Partia Pracy) została założona w 1990 roku. Została rozwiązana w lipcu 1993 roku orzeczeniem tureckiego Trybunału Konstytucyjnego na tej podstawie, że istniało prawdopodobieństwo, że jej działalność podważa integralność terytorialną państwa i jedność narodu. Trybunał Konstytucyjny skrytykował HEP, w szczególności, za „dążenie do podziału tureckiego narodu na dwa - z jednej strony Turków i z drugiej Kurdów, w celu ustanowienia dwóch niezależnych państw” oraz za „dążenie do zniszczenia narodowej i terytorialnej integralności”.

Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia Artykułu 11** Konwencji. Uznał w szczególności, że wartości reprezentowane przez HEP, takie jak prawo do samostanowienia i uznania praw językowych nie są, same w sobie, przeciwne fundamentalnym zasadom demokracji. Jeżeli uznanie, że samo popieranie tych wartości przez ugrupowanie polityczne stanowi akt terroryzmu, to osłabiałoby to możliwość radzenia sobie ze wskazanymi kwestiami w ramach demokratycznej debaty i pozwalałoby uzbrojonym bojówkom na przywłaszczenie sobie reprezentowania wspomnianych wartości. Co więcej, nawet jeśli wspomniane wartości uprawdopodobniają konflikt z głównym wątkiem polityki rządowej lub przekonaniem większości opinii publicznej, właściwe funkcjonowanie demokracji wymaga, aby ugrupowania polityczne były dopuszczone do debaty publicznej, w celu pomocy w znalezieniu rozwiązań problemów ogólnego zainteresowania, co dotyczy polityków wszelkich przekonań. Turecki Trybunał nie ustalił, jakoby politycy HEP zmierzali do podważenia demokratycznego ustroju Turcji.

Refah Partisi (Partia Dobrobytu) i inni przeciwko Turcji

13 lutego 2003 (Wielka Izba)

Refah Partisi (Partia Dobrobytu - „Refah”) została założona w 1983 roku. Rozwiązana została w styczniu 1998 roku orzeczeniem tureckiego Trybunału Konstytucyjnego, na tej podstawie, że stała się „centrum aktywności przeciwko zasadzie świeckości”. Turecki Trybunał Konstytucyjny postanowił również, że aktywa Refah zostaną przejęte przez Skarb Państwa. Trybunał Konstytucyjny stwierdził następnie, że publiczne deklaracje przywódców Refah były niekonstytucyjne. W konsekwencji zakazał jej zasiadania w parlamencie oraz piastowania niektórych stanowisk politycznych przez pięć lat.

Trybunał stwierdził, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 11** Konwencji. Uznał, że działalność i przemówienia członków i przywódców Refah, cytowane przez turecki Trybunał Konstytucyjny mogą być przypisane całej partii, że ta działalność i przemówienia odnosiły się do długoterminowej polityki Refah, która ustanawia ustrój oparty na prawie szariatu w ramach różnorodności systemów prawych oraz że Refah nie wyłączała uciekania się do użycia siły w celu implementacji tej polityki. Biorąc pod uwagę, że te plany są niezgodne z koncepcją „demokratycznego społeczeństwa” i że realne możliwości

wcielenia ich w życie, które Refah miał, uczyniły zagrożenie dla demokracji namacalnym i bezpośrednim, to decyzja Trybunału Konstytucyjnego, nawet w świetle ograniczonego marginesu swobody pozostawionemu mu, mógł rozsądnie być uznany za napotyający „naglącą potrzebę społeczną”.

Partidul Comunistilor (Nepeceristi) and Ungureanu przeciwko Rumunii

3 lutego 2005 roku

Partidul Comunistilor (Nepeceristi) „PCN” partia komunistów, którzy nie byli członkami Rumuńskiej Partii Komunistycznej, została założona w marcu 1996 roku. Rejestracji, jako partii politycznej, odmówiły jej sądy rumuńskie w orzeczeniach podtrzymanych w sierpniu 1996 roku, na tej podstawie że PCN dążyło do uzyskania władzy w celu ustanowienia „humanitarnego państwa” opartego na komunistycznej doktrynie, co oznaczało, że uznawała konstytucyjny i ustawowy porządek, który funkcjonuje od 1989 roku, jako niehumanitarny i nie oparty na prawdziwej demokracji.

Trybunał stwierdził **naruszenie Artykułu 11** Konwencji. Po przeanalizowaniu statutu i programu politycznego PCN - na podstawie których rumuńskie sądy oddaliły wniosek rejestracyjny - Trybunał odnotował, że podkreślały utrzymanie narodowej suwerenności, integralności terytorialnej, prawnego i konstytucyjnego porządku kraju i demokratycznych zasad włącznie z pluralizmem politycznym, powszechnymi prawami wyborczymi i wolnością uczestnictwa w życiu politycznym. Faktycznie, były w nich fragmenty krytykujące zarówno nadużycia poprzedniej Partii Komunistycznej przed 1989 rokiem, od której PCN się zdystansował, jak również systemu, który nastąpił później. Jednakże, Trybunał uznał, że usprawiedliwieniem dla ograniczania działalności ugrupowania politycznego, które zachowuje podstawowe zasady demokracji, nie może być wyłącznie krytyka konstytucyjnego i prawnego porządku państwa i dążenie do debaty publicznej na arenie politycznej. Rumuńskie doświadczenie totalitaryzmu komunistycznego sprzed 1989 roku nie może samo w sobie usprawiedliwiać naruszania wolności zrzeszania się.

Herri Batasuna and Batasuna przeciwko Hiszpanii

30 czerwca 2009 roku

Działająca wcześniej jako koalicja wyborcza Herri Batasuna została zarejestrowana jako partia polityczna w czerwcu 1986 roku, a Batasuna dążyła do rejestracji jako partia polityczna w maju 2001 roku. W marcu 2003 roku hiszpański Sąd Najwyższy uznał obie partie za nielegalne, postanowił o ich rozwiązaniu i likwidacji ich majątku. Odniósł się do ustawy z 2002 roku o partiach politycznych, uznając że partie te były częścią „terrorystycznej strategii 'taktycznej separacji'” i że istnieją istotne podobieństwa pomiędzy nimi, a organizacją terrorystyczną ETA.

Trybunał stwierdził, że nie doszło do naruszenia Artykułu 11 Konwencji. Postanowił, w szczególności, że hiszpańskie sądy, po szczegółowej analizie przedstawionego materiału dowodowego, doszły do rozsądnego wniosku, że istnieje powiązanie pomiędzy partiami - wnioskodawcami i ETA. W obliczu sytuacji, która istnieje w Hiszpanii od wielu lat, w odniesieniu do terrorystycznych ataków, te powiązania mogą być obiektywnie uznane jako zagrożenie dla demokracji.

HADEP i Demir przeciwko Turcji

14 grudnia 2010 roku

Partia Ludowo Demokratyczna „HADEP”, mniejsza z partii opozycyjnych, została założona w maju 1994 roku. Według jej programu politycznego, opowiada się za „demokratycznym rozwiązaniem kwestii Kurdów”. HADEP została rozwiązana w 2003 roku decyzją tureckiego Trybunału Konstytucyjnego, uznającego że partia stała się ośrodkiem nielegalnej działalności, włączając w to wspieranie i podżeganie nielegalnej Partii Pracujących Kurdystanu (PKK). Trybunał Konstytucyjny następnie zakazał licznym członkom HADEP zakładania lub uczestniczenia w innych partiach politycznych przez pięć lat.

Trybunał stwierdził **naruszenie Artykułu 11** Konwencji. Ustalił, że niektóre oświadczenia wydane przez członków partii - określających akcje tureckich oddziałów

bezpieczeństwa w południowo-wschodniej Turcji w walce z terroryzmem, jako „brudną wojnę” - do których odniósł się turecki sąd uznając HADEP winnymi wspierania i podżegania PKK, były ostrą krytyką polityki rządu, jednak nie zachęcały do agresji, zbrojnego oporu lub powstania. Te wypowiedzi nie mogą więc, same w sobie, stanowić wystarczającego powodu dla utożsamienia partii z uzbrojonymi grupami podejmującymi akty agresji. Europejski Trybunał uznał następnie, w szczególności, że stwierdzenia członków HADEP, którzy uznali kurdyjski naród jako oddzielny od narodu tureckiego, powinny być odczytywane w świetle celów partii ustalonych w programie, czyli że te problemy powinny być rozwiązane w demokratyczny sposób. Nawet jeśli HADEP opowiada się za prawem do samostanowienia Kurdów, to nie jest to sprzeczne z demokratycznymi zasadami i nie może być utożsamiane z wspieraniem aktów terroryzmu.

Partia Republikańska Rosji przeciwko Rosji

12 kwietnia 2011 roku

Partia skarżąca została utworzona w 1990 r. W wyniku konsolidacji Demokratycznego Skrzydła Komunistycznej Partii ZSRR i późniejszego odłączenia od tej partii. W sierpniu 2002 r. została zarejestrowana jako partia przez Ministerstwo Sprawiedliwości Federacji Rosyjskiej. Przed Trybunałem partia skarżąca podniosła zarzut, że w 2006 r. Ministerstwo Sprawiedliwości odmówiło zmiany informacji na jej temat zawartych w krajowym rejestrze osób prawnych, co rzekomo zakłóciło jej działalność, oraz że została ona rozwiązana w 2007 r. z powodu nieprzestrzegania wymogów dotyczących minimalnego członkostwa i reprezentacji regionalnej.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 11** Konwencji z powodu zarówno odmowy przez władze zmiany informacji o stronie składającej wnioski w rejestrze państwa, jak i o rozwiązaniu partii. W odniesieniu do tego ostatniego Trybunał stwierdził, że sądy rosyjskie nie przedstawiły odpowiednich i wystarczających powodów uzasadniających ingerencję w prawo partii skarżącej do wolności zrzeszania się i rozwiązanie partii z powodu nieprzestrzegania wymogów minimalnego członkostwa i reprezentacji regionalnej było nieproporcjonalne do uzasadnionych celów przytoczonych przez rosyjski rząd. W szczególności, zdaniem Trybunału, istnieją środki ochrony rosyjskich praw, instytucji i bezpieczeństwa narodowego inne niż ogólny zakaz zakładania partii regionalnych. Ponadto strona wnioskująca, która istniała i uczestniczyła w wyborach od 1990 r., nigdy nie opowiadała się za interesami regionalnymi ani poglądami separatystycznymi, w rzeczywistości jednym z jej celów była promocja jedności kraju.

Vona przeciwko Węgrom

9 lipca 2013 r.

Skarżący był przewodniczącym Stowarzyszenia Węgierskiej Gwardii, założonego w 2007 r. przez członków partii politycznej o nazwie Ruch na rzecz Lepszych Węgień, której celem było zachowanie węgierskich tradycji i kultury. Stowarzyszenie z kolei założyło Ruch Węgierskiej Gwardii, którego celem, jak określono w statucie, była „obrona Węgień, bezbronnych fizycznie, duchowo i intelektualnie”. W wyroku sądowym ostatecznie utrzymanym w mocy w grudniu 2009 r. stowarzyszenie zostało rozwiązane z powodu wieców i demonstracji organizowanych przez ruch na całym Węgrzech, w tym w wioskach o dużej populacji romskiej, wzywających do obrony etnicznych Węgrów przed tak zwaną przestępczością cygańską.

Trybunał nie stwierdził naruszenia art. 11 Konwencji. Trybunał przypomniał, że podobnie jak w przypadku partii politycznych, państwo było uprawnione do podjęcia środków zapobiegawczych w celu ochrony demokracji przed stowarzyszeniami, jeżeli wystarczająco bezpośrednio zagrożenie dla praw innych osób podważało podstawowe wartości, na których opiera się demokratyczne społeczeństwo. Ruch stworzony przez Stowarzyszenie Węgierskiej Gwardii doprowadził do demonstracji przekazujących przesłanie podziału rasowego, które, przypominając węgierski ruch nazistowski (Strzałokrzyż), miało zastraszający wpływ na mniejszość romską. Takie marsze paramilitarne wykraczały poza zwykłe wyrażenie niepokojącej lub obraźliwej idei, która była chroniona na mocy Konwencji, biorąc pod uwagę fizyczną obecność groźnej grupy

zorganizowanych aktywistów. Dlatego jedynym sposobem na skuteczne wyeliminowanie zagrożenia stwarzanego przez ruch było usunięcie wsparcia organizacyjnego zapewnianego przez stowarzyszenie.

Partia dla Towarzystwa Demokratycznego (DTP) i Inni przeciwko Turcji

12 stycznia 2016 roku

Sprawa ta dotyczyła rozwiązania Partii na rzecz Społeczeństwa Demokratycznego ("DTP", Demokratik Toplum Partisi), części pro kurdyjskiego ruchu lewicowego oraz przepadku mandatów parlamentarnych niektórych członków parlamentu, w tym jego współprzewodniczących. Skarżący - z jednej strony DTP, a z drugiej strony współprzewodniczący partii i osoby pełniące różne funkcje w partii - zarzucali w szczególności, że rozwiązanie DTP naruszyło ich prawo do swobodnego zrzeszania się.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia artykułu 11** Konwencji w odniesieniu do wszystkich skarżących. Trybunał stwierdził w szczególności, że powody przedstawione przez Trybunał Konstytucyjny w celu nakazania rozwiązania DTP, jednej z głównych stron politycznych, która opowiadała się za pokojowym rozwiązaniem problemu kurdyjskiego, nie mogą być uznane za wystarczające uzasadnienie ingerencji w jego prawo do wolności zrzeszania się. Trybunał nie zidentyfikował żadnego projektu politycznego DTP, który byłby niezgodny z koncepcją demokratycznego społeczeństwa; Sąd uznał również, że przemówienia dwóch jego współprzewodniczących nie uzasadniają takiego rozwiązania, o ile nie zachęcały do użycia przemocy, zbrojnego oporu lub powstania. Trybunał zauważył jednak, że podjęcie takiego środka na tej podstawie, że partia nie zdystansowała się otwarcie od aktów lub przemówień jej członków lub lokalnych przywódców, które mogłyby być interpretowane jako pośrednie wsparcie dla terroryzmu, można zasadnie uznać za spełnienie przesłanki "nadrzędnej potrzeby społecznej". Uznał jednak, że biorąc pod uwagę względnie ograniczony wpływ polityczny na porządek publiczny lub ochronę praw i wolności innych osób, takie zaniechanie działania nie może samo w sobie stanowić uzasadnienia sankcji tak dotkliwej jak rozwiązanie całej partii.

Nationaldemokratische Partei Deutschlands (NPD) przeciwko Niemcom

4 października 2016 roku (decyzja w przedmiocie dopuszczalności)

Sprawa ta dotyczyła partii politycznej, NPD i jej skargi na to, że jest określana i piętnowana jako skrajnie prawicowa i niekonstytucyjna. Partia ta w szczególności zarzuciła, że w Niemczech popełniono szereg naruszeń jej praw (doprowadzając do faktycznego zakazu) oraz, że nie dysponowała środkami prawnymi na ich naprawienie. Przykłady domniemych naruszeń obejmowały zwolnienie członków z pracy w służbie publicznej; niemożność otwarcia rachunków bankowych; oraz utrudnianie kandydatom kandydowania w wyborach.

Trybunał uznał skargę za oczywiście nieuzasadnioną i na tym gruncie **niedopuszczalną**, stwierdzając, że NPD dysponuje wystarczającymi środkami na poziomie krajowym, które umożliwiły jej skuteczne egzekwowanie swych praw wynikających z konwencji. NPD i jej członkowie byli w stanie podnosić indywidualne przypadki dyskryminacji lub ograniczenia w sądach niemieckich. Takie środki zaradcze nie zostały uznane za nieskuteczne z żadnego z powodów podniesionych przez NPD. W szczególności postępowania krajowe nie mogły zostać uznane za nieskuteczne, ponieważ nie zawsze kończyły się dla strony sukcesem; ponieważ mogły jedynie stanowić środek zaradczy na naruszenia już po ich wystąpieniu; lub dlatego, że wymagane było wiele postępowań w celu zajęcia się wieloma przypadkami domniemych naruszeń. NPD i/lub jej członkowie byli w stanie zająć się domniemych naruszeniami przed sądami karnymi, cywilnymi i administracyjnymi, jeśli/kiedy naruszenia miały miejsce w indywidualnych przypadkach. Rzeczywiście, orzeczenie sądowe dotyczące konstytucyjności partii nie było wymagane do wszczęcia takiego postępowania.

Rejestracja partii politycznych

Linkov przeciwko Republice Czeskiej

7 grudnia 2006 r.

Sprawa ta dotyczyła odmowy rejestracji partii politycznej Liberální Strana (Partia Liberalna) na tej podstawie, że jeden z jej celów, „zerwanie ciągłości prawnej z reżimami totalitarnymi”, był sprzeczny z konstytucją. Skarżący, który był członkiem komitetu przygotowawczego przedmiotowej partii, stwierdził w szczególności, że odmowa rejestracji partii przez władze naruszyła jego prawo do wolności zrzeszania się.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 11** Konwencji, stwierdzając, że ponieważ Liberální Strana nie popierała żadnej polityki, która mogłaby podważyć demokratyczny reżim w kraju i nie wzywała ani nie próbowała usprawiedliwić użycia siły w celach politycznych, odmowa jej rejestracji nie była konieczna w demokratycznym społeczeństwie. Trybunał zauważył w szczególności, że nie było dowodów na to, że Liberální Strana nie dążyła do realizacji swoich celów za pomocą zgodnych z prawem i demokratycznych środków lub że proponowana przez nią zmiana prawa była niezgodna z podstawowymi zasadami demokracji, zwłaszcza że partia odmówiła rejestracji, zanim jeszcze zdążyła przeprowadzić jakiegokolwiek działania. Trybunał powtórzył w tym kontekście, że odmowa rejestracji partii jest drastycznym środkiem, który może być stosowany tylko w najpoważniejszych przypadkach.

Artyomov przeciwko Rosji

7 grudnia 2006 r. (decyzja o dopuszczalności)

Skarżący był liderem ruchu społecznego „Rosyjski Związek Wszechnarodowy”. Trzy lata po jego rejestracji jako stowarzyszenia publicznego, jego członkowie postanowili przekształcić ruch w partię polityczną noszącą tę samą nazwę. Wniosek o rejestrację partii został odrzucony, ponieważ ustawa o partiach politycznych zabrania tworzenia partii politycznych opartych w szczególności na przynależności religijnej lub etnicznej. Biorąc pod uwagę nazwę partii, sądy krajowe uznały, że została ona założona na podstawie przynależności etnicznej, z naruszeniem przedmiotowej ustawy, mimo że statut i program partii nie wskazywały na ochronę interesów Rosjan jako jej głównego celu. Skarżący bezskutecznie zakwestionował konstytucyjność ustawy o partiach politycznych przed rosyjskim Sądem Konstytucyjnym.

Sąd uznał skargę za **niedopuszczalną** jako oczywiście bezzasadną. Zauważył w szczególności, że odmowa rejestracji partii nie miała wpływu na status prawny ani działalność ruchu publicznego „Rosyjski Związek Wszechnarodowy”. Ponadto zakaz wyrażonej przynależności etnicznej lub religijnej miał ograniczony zakres: miał zastosowanie wyłącznie do partii politycznych, ale nie do żadnego innego rodzaju stowarzyszenia publicznego. Zdolność skarżącego do kierowania stowarzyszeniem publicznym, nawet w oparciu o przynależność etniczną, pozostała niezakłócona. W związku z tym wolność zrzeszania się skarżącego nie została per se ograniczona przez państwo, a jedynie jego zdolność do nominowania kandydatów w wyborach. Państwa mają jednak znaczną swobodę w ustalaniu kryteriów udziału w wyborach. W związku z tym Trybunał zauważył, że rosyjski Sąd Konstytucyjny wyjaśnił powody, które doprowadziły go do wniosku, że we współczesnej Rosji niebezpiecznie byłoby wspierać konkurencję wyborczą między partiami politycznymi opartą na przynależności etnicznej lub religijnej. Uwzględniając zasadę poszanowania specyfiki narodowej w sprawach wyborczych, nie uznał tych powodów za arbitralne lub nieracjonalne. Ingerencja była zatem proporcjonalna do uzasadnionych celów.

Yordanovi przeciwko Bułgarii

3 września 2020 r.

W 2008 r. skarżący, dwaj bracia, którzy byli przedsiębiorcami i należeli do mniejszości turecko-muzułmańskiej, założyli i zarejestrowali stowarzyszenie na rzecz integracji ludności tureckojęzycznej w Bułgarii. Skarżyli się na późniejsze postępowanie karne

wszczęte przeciwko nim za próbę założenia partii politycznej „na tle religijnym”, twierdząc w szczególności, że postępowanie to stanowiło nieuzasadnione ograniczenie ich prawa do wolności zrzeszania się.

Trybunał orzekł, że doszło do naruszenia art. 11 Konwencji, stwierdzając, że postępowanie karne przeciwko skarżącym za próbę założenia partii politycznej na bazie religijnej nie było konieczne w demokratycznym społeczeństwie. Trybunał podkreślił w szczególności, że wyrok skazujący stanowił jedną z najpoważniejszych form ingerencji w prawo do wolności zrzeszania się, którego jednym z celów była ochrona opinii i swoboda ich wyrażania, zwłaszcza w odniesieniu do partii politycznych. W niniejszej sprawie Trybunał zauważył, że skarżący nie dopełnili wymaganej procedury rejestracji partii politycznej. Zgodnie z prawem bułgarskim skutkiem tego uchybienia było to, że partia nie mogła istnieć ani angażować się w żadną działalność. W związku z tym rezultat, do którego dążyły władze - a mianowicie zapewnienie pokojowego współistnienia różnych grup etnicznych i religijnych w Bułgarii - mógł zostać osiągnięty za pomocą takiej procedury poprzez odmowę uwzględnienia wniosku o rejestrację partii politycznej. Istniała również możliwość rozwiązania przez władze partii, która została uznana przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodną z konstytucją. Trybunał nie widział zatem powodu, dla którego w okolicznościach sprawy postępowanie karne w sprawie usiłowania założenia partii politycznej, które zakończyło się skazaniem skarżących i wymierzeniem im kary, stanowiąc tym samym szczególnie surową reakcję władz, było konieczne oprócz tych innych możliwości.

Komitet ds. organizacji i rejestracji Rumuńskiej Partii Komunistycznej przeciwko Rumunii

30 listopada 2021 r. (decyzja Komitetu)

Sprawa dotyczyła odrzucenia wniosku Rumuńskiej Partii Komunistycznej (RCP) o wpis na listę partii politycznych. Władze krajowe uznały, że program i konstytucja RCP zawierały niejasne i ogólne sformułowania, pomijające społeczną i polityczną ewolucję kraju od 1989 r., że zezwalały na totalitarne i ekstremistyczne działania mogące zaszkodzić bezpieczeństwu narodowemu, że stanowiły zagrożenie dla wartości demokratycznych oraz że partia nie odłączyła się od byłej Rumuńskiej Partii Komunistycznej (byłej RCP).

Trybunał **uznał skargę za niedopuszczalną** jako oczywiście bezzasadną, stwierdzając, że odmowa rejestracji skarżącego była „konieczna w demokratycznym społeczeństwie” w rozumieniu art. 11 Konwencji. Trybunał uznał w szczególności, że przeprowadzona przez sądy krajowe analiza konstytucji i programu politycznego przedstawionego przez skarżącego nie była bezpodstawna. Władze chciały uniemożliwić formacji politycznej, która przez długi czas poważnie nadużywała swojej pozycji, tworząc reżim totalitarny, nadużywanie swoich praw w przyszłości, a tym samym uniknąć jakiegokolwiek zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego lub podstaw społeczeństwa demokratycznego. Odmowa ta była podyktowana chęcią przeciwdziałania szczególnie poważnym nadużyciom, choć tylko potencjalnym, które podważyłyby zasady państwa prawa i podstawy demokracji. Przedmiotowa ingerencja odpowiadała zatem „naglącej potrzebie społecznej” i nie była nieproporcjonalna do uzasadnionych celów, a mianowicie ochrony bezpieczeństwa narodowego oraz praw i wolności innych osób.

Finansowanie partii politycznych

Baskijska Partia Nacjonalistyczna - Organizacja Regionalna Iparralde przeciwko Francji

7 czerwca 2007 r.

Skarżąca partia jest francuskim „oddziałem” hiszpańskiej Baskijskiej Partii Nacjonalistycznej. Aby móc otrzymywać fundusze, w szczególności wkłady finansowe od partii hiszpańskiej, utworzyła ona stowarzyszenie finansujące zgodnie z ustawą z 1988 r. o życiu politycznym (przejrzystość finansowa). Zezwolenie na utworzenie stowarzyszenia, będące warunkiem wstępnym jego działalności, zostało jednak odrzucone ze względu na

fakt, że większość środków skarżącej partii pochodziła ze wsparcia otrzymywanego od partii hiszpańskiej. Skarżąca partia skarżyła się na niekorzystny wpływ na jej fundusze i zdolność do prowadzenia działalności politycznej, w szczególności w sferze wyborczej. Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 11** rozpatrywanego samodzielnie lub w związku z Artykułem 10 (wolność wyrażania opinii) Konwencji. Trybunał uznał przede wszystkim, że odrzucenie wniosku o zatwierdzenie stowarzyszenia finansującego stanowiło ingerencję w korzystanie przez skarżącą stronę z praw zagwarantowanych w art. 11, które zostały określone przez prawo i służyły uzasadnionemu celowi zapobiegania zakłóceniom porządku. Jeśli chodzi o to, czy ingerencja była konieczna, Trybunał zauważył, że fakt, iż partie polityczne nie mogły otrzymywać funduszy od zagranicznych partii politycznych, nie był sam w sobie niezgodny z art. 11 Konwencji. W związku z tym wskazał w szczególności, że chociaż skarżąca partia nie mogła otrzymać pomocy finansowej od hiszpańskiej Baskijskiej Partii Nacjonalistycznej, mogła jednak finansować swoją działalność polityczną ze składek członkowskich i darowizn od osób fizycznych - w tym spoza Francji - które mogła zbierać za pośrednictwem agenta finansowego lub stowarzyszenia finansującego zatwierdzonego na podstawie nowego wniosku. Co więcej, nic nie stało na przeszkodzie, by otrzymywała środki od innych francuskich partii politycznych lub korzystała z systemu finansowania publicznego wprowadzonego przez francuskiego ustawodawcę. Trybunał uznał zatem, że przedmiotowy środek nie miał nieproporcjonalnego wpływu na zdolność skarżącej partii do prowadzenia działalności politycznej. Chociaż zakaz otrzymywania wpłat od Hiszpańskiej Baskijskiej Partii Nacjonalistycznej miał wpływ na finanse partii, sytuacja, w której się znalazła, nie różniła się od sytuacji każdej małej partii politycznej borykającej się z brakiem funduszy.

Demokrat Parti przeciwko Turcji

7 września 2021 r. (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa ta dotyczyła odmowy przez Ministerstwo Finansów wypłacenia partii politycznej środków publicznych za rok 2006, po uchyleniu w maju 2005 r. sekcji 16 ustawy o partiach politycznych (ustawa nr 2820) - na podstawie której partia ta kwalifikowała się wcześniej do finansowania ze środków publicznych. Skarżąca partia argumentowała, że doszło do naruszenia jej prawa do wolności zrzeszania się i że była dyskryminowana, ponieważ przedmiotowe finansowanie zostało przyznane innym partiom politycznym. Stwierdziła również, że dyskryminacja ta doprowadziła do nierówności między różnymi partiami politycznymi biorącymi udział w kampanii wyborczej.

Trybunał **uznał skargę za niedopuszczalną** jako oczywiście bezzasadną. Powtórzył w szczególności, że różnica w traktowaniu może stanowić kwestię z punktu widzenia zakazu dyskryminacji przewidzianego w art. 14 (zakaz dyskryminacji) Konwencji tylko wtedy, gdy osoby poddane różnemu traktowaniu znajdują się w istotnie podobnej sytuacji, biorąc pod uwagę elementy charakteryzujące ich okoliczności w danym kontekście. W niniejszej sprawie Trybunał zauważył, że skarżąca partia nie była traktowana w sposób odmienny - w stosunku do innej partii politycznej znajdującej się w porównywalnej sytuacji - w zakresie korzystania ze swoich praw lub prowadzenia działalności politycznej, w rozumieniu art. 14 w związku z art. 11 Konwencji, z powodu odmowy wypłaty spornych środków publicznych za 2006 r.

Kontrola wydatków partii politycznych

Cumhuriyet Halk Partisi przeciwko Turcji

26 kwietnia 2016 r.

Sprawa dotyczyła konfiskaty znacznej części majątku głównej tureckiej partii opozycyjnej, Cumhuriyet Halk Partisi, przez Trybunał Konstytucyjny w następstwie kontroli jej rachunków za lata 2007-2009. Skarżąca partia skarżyła się, że nakazy konfiskaty znacznie obciążły finansowo jej działalność polityczną. W szczególności skarżyła się na brak zapewnienia przez władze w odpowiednim czasie jasnej,

przewidywalnej i przewidywalnej podstawy prawnej umożliwiającej, po pierwsze, określenie z wyprzedzeniem rodzajów wydatków, które wchodzą w zakres „wydatków niezgodnych z prawem”, a po drugie, przewidzenie okoliczności, w których Trybunał Konstytucyjny wydałby ostrzeżenie, a nie nakaz konfiskaty, w odpowiedzi na nieprawidłowości finansowe.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 11** Konwencji, stwierdzając, że wysoki standard przewidywalności wymagany w odniesieniu do przepisów regulujących kontrolę finansów partii politycznych nie został spełniony w sprawie skarżącej partii. Zauważył w szczególności, że wymaganie od partii politycznych poddania swoich finansów oficjalnej kontroli samo w sobie nie stanowiło naruszenia art. 11, ponieważ służyło celom przejrzystości i odpowiedzialności, zapewniając w ten sposób zaufanie publiczne do procesu politycznego. Trybunał podkreślił jednak, że biorąc pod uwagę ważną rolę, jaką odgrywają partie polityczne w społeczeństwach demokratycznych, wszelkie regulacje prawne, które mogą skutkować ingerencją w ich wolność zrzeszania się, takie jak kontrola ich wydatków, muszą być sformułowane w sposób, który zapewnia rozsądne wskazanie, w jaki sposób przepisy te będą interpretowane i stosowane. W sprawie skarżącej partii zakres pojęcia niezgodnych z prawem wydatków na podstawie odpowiednich przepisów prawnych obowiązujących w tym czasie, jak również sankcje mające zastosowanie za niezgodne z prawem wydatki były jednak niejednoznaczne.

Wolność przekazywania opinii i idei politycznych

[Associazione Politica Nazionale Lista Marco Pannella et Radicali Italiani przeciwko Włochom](#) i [Associazione Politica Nazionale Lista Marco Pannella przeciwko Włochom](#)

31 sierpnia 2021 r.

Pierwszy skarżący, stowarzyszenie polityczne, skarżył się, że trzy kanały telewizyjne państwowego nadawcy RAI zaprzestały nadawania programu poświęconego debacie politycznej, znanego jako „platformy polityczne”. W drugiej sprawie to samo stowarzyszenie skarżyło się, że jego przedstawiciele nie zostali zaproszeni do udziału w najważniejszych programach informacyjnych nadawanych przez RAI, podczas gdy wzięli w nich udział przedstawiciele innych formacji politycznych. Skarżące stowarzyszenia polityczne twierdziły, że padły ofiarą naruszenia ich prawa do wolności głoszenia swoich poglądów i idei politycznych w mediach poza okresami wyborczymi.

W sprawie pierwszego skarżącego Trybunał orzekł, że nie doszło do naruszenia Artykułu 10 (wolność wyrażania opinii) Konwencji, stwierdzając, że zaprzestanie działalności „platform politycznych” nie pozbawiło skarżącego stowarzyszenia możliwości przekazywania swoich opinii, a zatem nie mogło być uznane za nieproporcjonalną ingerencję w jego prawo do wolności wyrażania opinii. Trybunał uznał jednak, że w sprawie pierwszego skarżącego doszło do naruszenia art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji w związku z art. 10, ponieważ skarżące stowarzyszenie nie miało środka odwoławczego, za pomocą którego mogłoby złożyć skargę do władz krajowych na zaprzestanie działalności „platform politycznych” i domniemane naruszenie jego prawa do wolności wypowiedzi. W odniesieniu do drugiego skarżącego Trybunał uznał, że w sprawie doszło do naruszenia art. 10 Konwencji, stwierdzając, że środki podjęte przez władze krajowe w celu naprawienia nierównowagi, która doprowadziła do wykluczenia skarżącego stowarzyszenia z debaty politycznej, były niewystarczające.

Organizowanie kongresów

Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi przeciwko Turcji

10 maja 2022 r.¹

Sprawa ta dotyczyła odmowy Krajowej Komisji Wyborczej zezwolenia skarżącej partii („Zieloni i Lewicowa Partia Przyszłości”) na zorganizowanie lokalnych konferencji partyjnych w miastach Ankara, Antalya i Artvin w 2013 r., na tej podstawie, że nie posiadała ona oddziałów w co najmniej jednej trzeciej gmin w tych miastach.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 11** Konwencji, stwierdzając, że powody podane przez Krajową Komisję Wyborczą były istotne i wystarczające, a ingerencja w prawo skarżącej partii do wolności zrzeszania się była proporcjonalna do uzasadnionego celu realizowanego w społeczeństwie demokratycznym. Trybunał zauważył w szczególności, że powody przedstawione w zaskarżonych decyzjach, a także powody przedstawione przez ustawodawcę, nie uniemożliwiły skarżącej partii korzystania z prawa do wolności prowadzenia działalności stowarzyszeniowej w charakterze partii politycznej. Trybunał uznał również, że nie doszło do naruszenia Artykułu 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji w związku z Artykułem 11, ponieważ skarżąca partia miała skuteczny środek odwoławczy przed sądem krajowym poprzez możliwość zwrócenia się do Państwowej Komisji Wyborczej, najwyższego sądu krajowego właściwego do orzekania w takich sporach na mocy obowiązującego prawa krajowego.

Kontakt dla Mediów:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08

¹ Niniejszy wyrok stanie się ostateczny w okolicznościach określonych w Artykule 44 § 2 (wyroki ostateczne) [Europejskiej Konwencji Praw Człowieka](#).